Εγκώμιον εις την πάνσεπτον Κοίμηση της Θεομήτορος, Α΄ (Άγιος Ιωάννης Δαμασκηνός)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 12 Αυγούστου, 2022

1. «Μ’ εγκώμια μνημονεύουμε τους δίκαιους», λέγει ο σοφώτατος Σολομώντας. «Ο θάνατος των αγίων Του είναι αξετίμητος για το Θεό», προείπε ο θεοπάτορας Δαβίδ. Αν λοιπόν όλους τους δίκαιους τους μνημονεύουμε εγκωμιαστικά, ποιος δε θα προσφέρη τον έπαινό του στη βρυσομάννα της δικαιοσύνης και της οσιότητας το θησαυρό, όχι για να δοξάση, μα για να δοξαστή ο ίδιος με δόξα αιώνια; Δεν έχει ανάγκη από τη δική μας δόξα η σκηνή της δόξας του Θεού, η πόλη του Θεού, μια και γι’ Αυτήν ειπώθηκαν λόγια δοξασμένα, καθώς της λέγει ο εξαίσιος Δαβίδ: «*Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ*». Αλήθεια, ποια τάχα μπορούμε να νομίσουμε για πόλη του αόρατου και άπειρου Θεού, που όλα τα χωράει στην παλάμη Του, παρά μόνο Εκείνη, που με αληθινά υπερφυσικό και υπερούσιο τρόπο εχώρεσε απερίγραπτα τον υπερούσιο Λόγο του Θεού και Θεό; Γι’ Αυτήν ο ίδιος ο Κύριος με τα χείλη του προφήτη έχει λαλήσει λόγια όλο δόξα, γιατί τί ενδοξότερο υπάρχει από την αποδοχή της αρχαίας αληθινής Θεϊκής Βουλής;

2. Αληθινά, δεν υπάρχει γλώσσα ανθρώπου, μήτε υπερκόσμιος αγγελικός νους, που να μπορή επάξια να υμνήση Εκείνη, με την οποία μας δόθηκε η δυνατότητα να θεωρούμε καθαρά «τὴ δόξα τοῦ Κυρίου». Τι θα κάνουμε λοιπόν; Θα βουβαθούμε τάχα, αφού δε μπορούμε επάξια να την υμνήσουμε, ζαρώνοντας από φόβο; Καθόλου. Να περάση πάλι το πόδι μας το κατώφλι, που λένε, ν’ αγνοήσουμε τ’ ανθρώπινά μας όρια και ν’ αγγίξουμε τραχιά τ’ αννέγγιχτα, λυμένοι από το χαλινάρι του φόβου; Ποτέ. Ενώνοντας όμως τον πόθο με το φόβο και πλέκοντας κι από τα δυο ένα διπλό στεφάνι με ιερή ευλάβεια, τρεμάμενο χέρι και ψυχή όλο πόθο, ας προσφέρουμε μ’ ευγνωμοσύνη στη Μητέρα του Βασιλιά, **Αυτήν που ευεργέτησε όλη την πλάση**, το φτωχικό μα πρώτο απ’ όλα δώρο του νου μας – της το χρωστάμε. Ιστοράνε δά πως κάποιοι ξωμάχοι, καθώς οργώνανε με τα καματερά τους, είδανε να διαβαίνη ένας βασιλιάς, λαμπρός μέσα στη βασιλική του πορφύρα, στραφτοκοπώντας από τη φεγγοβολή του διαδήματος και μ’ αμέτρητους σωματοφύλακες γύρω του. Επειδή

τίποτε δεν είχανε να προσφέρουν στο βασιλιά, ένας γρήγορα έπιασε με τις χούφτες του νερό -έτρεχε πλάι άφθονο- και του το πήγε δώρο. Ο βασιλιάς του είπε: «Τι είναι τούτο, παιδί μου;». Θαρραλέα αποκρίθηκε: «Ό,τι είχα, αυτό έφερα, γιατί η κρίση μου έλεγε πως το καλύτερο ήταν να μη σκεπάση την προθυμία μου η φτώχεια, μια κι εσύ δεν έχεις ανάγκη τα δώρα μας ούτε θέλεις τίποτε δικό μας έξω από την αγάπη μας. Τούτο που κάνω είναι χρέος μα κι έπαινος για μας, αφού όσοι δείχνουν ευγνωμοσύνη συνήθως δοξάζονται». Ο βασιλιάς θαύμασε και παίνεψε τη σοφία του, δέχτηκε καλοδιάθετα την πρόθυμη προσφορά του και τον αντάμειψε βασιλικά με πάμπολλα δώρα. Αν λοιπόν ο αλαζονικός εκείνος τύραννος προτίμησε τα φιλικά αισθήματα κι όχι τα πλούσια δώρα, Αυτή, **η αληθινά αγαθή Δέσποινά μας, η Μητέρα του Θεού, του μόνου αγαθού, που η συγκατάβασή Του είναι άπειρη** και προτίμησε το δίλεπτο παρά τις πλούσιες προσφορές καρπών, δε θα δεχτή την πρόθεσή μας παραβλέποντας την αδυναμία μας; Μα ναι, θα δεχτεί το χρέος μας και θα μας αμείψει μ’ ασύγκριτα δώρα. Αφού λοιπόν είναι ανάγκη να μιλήσουμε οπωσδήποτε για να ξεπληρώσουμε το χρέος, ας γυρίσουμε το λόγο μας γρήγορα σ’ Αυτήν λέγοντας:

3. Πώς να σε ονομάσουμε, Κυρά μας; Με τι λόγια να σου μιλήσουμε; Με ποια εγκώμια να στεφανώσουμε το ιερό και δοξασμένο σου κεφάλι, Εσένα που δίνεις τ’ αγαθά, την πλουτοδότρα, το στολίδι του γένους των ανθρώπων, το καμάρι της κτίσης, που χάρη σε Σένα έγινε αληθινά μακάρια; Και τούτο, γιατί Εκείνον, που πρώτα δεν χωρούσε, τον εχώρεσε στο δικό σου σώμα. Εκείνον, που δε δυνόταν να δει, τον βλέπει «ἐν κατόπτρῳ» χάρη σε Σένα, «με ξέσκεπη όψη».

Άνοιξέ μας, Λόγε του Θεού, το βραδύγλωσσο στόμα. Δώσε μας, καθώς ανοίγουν τα χείλη, λόγια γεμάτα χάρη. Φύσηξε μέσα μας τη χάρη του Αγίου Πνεύματος, που κάνει ρήτορες τους ψαράδες και δίνει στους αγράμματους τη δύναμη να κηρύττουν τη σοφία που ξεπερνάει τον ανθρώπινο νου, για να μπορέσουμε κι εμείς με τη λειψή φωνή, αμυδρά καν να μιλήσουμε για τα μεγαλεία της πολυαγαπημένης σου Μητέρας. Αυτή, αλήθεια, διαλεγμένη ανάμεσ’ από αρχαίες γενιές από την προαιώνια βουλή και ευδοκία του Θεού και Πατέρα, που σε γέννησε έξω από το χρόνο, υπερφυσικά και δίχως ν’ αλλοιωθή, Σε κυοφόρησε «στα στερνά τα χρόνια» δίνοντάς Σου σάρκα από τη σάρκα της, φανέρωση του ελέους του Θεού και σωτηρία, δικαιοσύνη και απολύτρωση, Εσένα, ζωή από τη ζωή, φως από το φως, αληθινό Θεό από αληθινό Θεό. Η γέννησή της στάθηκε παράδοξη, ο τρόπος που γέννησε υπερφυσικός, υπέρλογος και σωστικός για τον κόσμο, η κοίμησή της ένδοξη κι αληθινά ιερή και πανεύφημη.

4. Την προώρισε ο Πατέρας, οι προφήτες φωτισμένοι από το Πνεύμα την προανάγγειλαν, η αγιαστική δύναμη του Αγίου Πνεύματος κατέβηκε πάνω της, την καθάρισε και την άγιασε, και, ας το πούμε έτσι, την πότισε από πριν. Και τότε Συ, «η

απεικόνιση και έκφραση του Πατέρα», κατοίκησες εντός της απερίγραπτα, τραβώντας ξανά την καταποντισμένη μας φύση στο άπειρο ύψος τής ακατάληπτής Σου Θεότητας. Αυτή την ανθρώπινη φύση την προσέλαβες στην πιο έξοχη μορφή της από τα πάναγνα, αμόλυντα και πανάμωμα αίματα της αγίας Παρθένας, φόρεσες σάρκα έμψυχη που είχε λόγο και νου (νοερή και λογική), της έδωσες την υπόστασή Σου κι έγινες τέλειος άνθρωπος, δίχως να πάψης νά 'σαι τέλειος Θεός ομοούσιος με τον Πατέρα, και ντύθηκες από άφατη ευσπλαχνία τη δική μας αδυναμία. Και γεννήθηκες απ' Αυτήν ένας Χριστός, ένας Γιος, Θεός και άνθρωπος ο ίδιος, τέλειος Θεός και συνάμα τέλειος άνθρωπος, ολόκληρος Θεός και ολόκληρος άνθρωπος, μια σύνθετη υπόσταση από δυο φύσεις τέλειες, τη θεϊκή και την ανθρώπινη, και μέσα σε δυο τέλειες φύσεις, τη θεϊκή και την ανθρώπινη. Όχι άσαρκος Θεός ούτε απλά άνθρωπος, μα ένας και μοναδικός Γιος του Θεού και Θεός με σάρκα, ο ίδιος Θεός και μαζί άνθρωπος, έξω από κάθε σύγχυση και διαίρεση, έχοντας τις φυσικές ιδιότητες των δυο ανόμοιων σε ουσία φύσεων που είναι ενωμένες υποστατικά, ασύγχυτα και αδιαίρετα, δηλαδή το χτιστό και το άχτιστο, το θνητό και το αθάνατο, το ορατό και το αόρατο, το κλεισμένο σε σύνορα και το άπειρο, θεϊκό και ανθρώπινο θέλημα, θεϊκή ενέργεια μα και ανθρώπινη, δυο αυτεξούσιες φύσεις, τη θεϊκή και την ανθρώπινη, τα θεϊκά θαύματα και τ' ανθρώπινα πάθη, αυτά δηλαδή που έχουν σχέση με τη φυσική μας αδυναμία και είναι έξω από την αμαρτία.

Κι' αυτά γιατί τον Αδάμ, όπως ήταν πριν από την πτώση, ελεύθερος από αμαρτία, τον έκανες, Κύριε, με την άμετρη ευσπλαχνία σου σάρκα Σου -το σώμα, την ψυχή, το νου και τις φυσικές τους ιδιότητες-, για να χαρίσης σ' όλη μου την ύπαρξη τη σωτηρία, αφού, αλήθεια, «ό,τι δεν έχει προσληφθή δε θεραπεύεται». Και έτσι έγινες «μεσίτης ανάμεσα στο Θεό και τους ανθρώπους», έλυσες την έχθρα και οδήγησες τους αποστάτες στον Πατέρα σου κοντά, ξανάφερες πίσω το πλανεμένο πλάσμα. Ήταν σκοτεινό και το φώτισες, έκανες πάλι καινούργιο το συντρίμμι, άλλαξες σε άφθαρτο το φθαρτό. Λευτέρωσες την κτίση από το ψέμα των πολλών Θεών, έκανες «τέκνα του Θεού» τους ανθρώπους, ανάδειξες μέτοχους της θεϊκής Σου δόξας τους ατιμασμένους. Ύψωσες «πάνω από κάθε Αρχή και Εξουσία» τον καταδικασμένο στης γης τα τάρταρα, πήρες μέσα σου και κάθισες μαζί σου στο βασιλικό θρόνο τον τιμωρημένο να ξαναγίνη χώμα και να κατοική στον Άδη. Ποιος λοιπόν ήταν το εργαστήρι για τ' αναρίθμητα τούτα αγαθά, που ξεπερνάνε το νου και τη δύναμή του; Δεν είναι η αειπάρθενη Μητέρα Σου;

5. Βλέπετε, πατέρες και αδελφοί αγαπημένοι του Θεού, της σημερινής μέρας τη χάρη; Θωρείτε το ύψος και τη μεγαλοσύνη Αυτής που εξυμνούμε; Τα μυστήριά Της τούτα δεν είναι φοβερά; Γεμάτα θαύμα δεν είναι; Μακάριοι όσοι βλέπουν με τον μοναδικά δυνατό και σωστό τρόπο. Μακάριοι όσοι έχουν πνευματικά αισθητήρια. Τι αστραπές φωτός καταυγάζουν την αποψινή νύχτα, ποιες αγγελικές φρουρές κάνουν ολόφωτη την Κοίμηση της Μητέρας, που στάθηκε η αρχή της ζωής! Ποιοι Απόστολοι με χείλη θεόπνευστα μακαρίζουν το ξόδι του σώματος που δέχτηκε το Θεό! Πώς ο Λόγος του

Θεού, που δέχτηκε από άφατη ευσπλαχνία να γίνη γιος της, υπηρετεί με τις δεσποτικές Του παλάμες την πανάγια και θεϊκότατη μητέρα και υποδέχεται την ιερή της ψυχή! Πόσο έξοχος νομοθέτης! Δεν βρίσκεται κάτω από τη δύναμη του νόμου, κρατάει όμως το νόμο που θέσπισε ο ίδιος. Αυτός πρόσταξε ν' αποδίνουν τα παιδιά το χρέος στους γονιούς και είπε: «Τίμα τον πατέρα σου και την μητέρα σου». Είναι αληθινό και αναμφίβολο βέβαια τούτο για καθένα που, καν λίγο, έχει κατηχηθή στους λόγους της Γραφής. Γιατί αν, όπως λέει η Γραφή του Θεού, «οι ψυχές των δικαίων είναι στα χέρια του Θεού», Αυτή, περισσότερο απ' όλους, δεν αποθέτει την ψυχή της στα χέρια του Γιου και Θεού της; Ο λόγος είναι αληθινός και πέρα από κάθε αντίλογο.

Αλλ' εμπρός, ας εξετάσουμε όσο φτάνει η δύναμή μας, ποια είναι αυτή και από ποια γενιά κρατάει και πώς χαρίστηκε στον κόσμο τούτο και του δόθηκε ωσάν το πιο εξαίσιο και ακριβό δώρο του Θεού, πώς έζησε πάνω στη γη και για ποια μυστήρια την έκρινε ο Θεός άξια. Οι Έλληνες, όταν εγκωμιάζανε με λόγους επιτάφιους τους νεκρούς, συνάζανε με περισσή φροντίδα ό,τι θαρρούσαν ταιριαστό, για νά 'ναι τέλειο το εγκώμιο του νεκρού που παίνευαν και να ξυπνάνε στις καρδιές των ζωντανών πόθο ευγενικό και ορμή για την αρετή. Υφαίνανε στο λόγο τους τις πιο πολλές φορές μύθους κι αμέτρητα φανταστικά γεγονότα, μια κι εκείνοι που δέχονταν τον έπαινο δεν είχαν από μοναχοί τους έργα άξια γι' αυτόν. Πώς λοιπόν εμείς καταποντίζοντας, καταπώς λένε, στους βυθούς της σιωπής τα αληθινότατα και σεβαστά, που αληθινά φέρανε σ' όλους την ευλογία και τη σωτηρία, θα γλυτώσουμε το περιγέλιο και δε θα τιμωρηθούμε όμοια μ' εκείνον, που παράχωσε το τάλαντο; Αρχίζω λοιπόν το λόγο φροντίζοντας να είναι σύντομος, για να μη κουράσω τ' αυτιά, καθώς η υπερβολική τροφή τα σώματα.

6. Γεννήθηκε από τον Ιωακείμ και την Άννα. Ο Ιωακείμ ωσάν προβατοβοσκός έβοσκε και οδηγούσε τους λογισμούς του όπου ήθελε και τους εξουσίαζε πιο πολύ, παρ' όσο ο τσοπάνος το κοπάδι, γιατί τον ποίμαινε ο Θεός σαν αρνί και δεν τού 'λειπε κανένα αγαθό. Κι όταν λέω αγαθό, να μη νομίση κανένας πως εννοώ των πολλών τις επιθυμίες, που κάνουν να λιμάζη πάντα ο νους των αχόρταγων, αυτά, που από φυσικού τους είναι πρόσκαιρα και δε μπορούν να καλυτερέψουν τον άνθρωπο που τα 'χει, τα θέλγητρα τούτης της ζωής με την αβέβαια δύναμη, που απομοναχά τους φυλλορροούν και μονοστιγμής λειώνουν, ακόμα κι άφθονα σαν τα 'χεις. Μακριά τέτοια σκέψη! Δε θαυμάζω τέτοια πράγματα και δεν είναι της μερίδας αυτής οι θεοφοβούμενοι. Εννοώ τ' αγαθά, οπού οι αληθινά γνωστικοί ποθούν και λαχταράνε, τα ακατάλυτα για πάντα, όσα ευφραίνουν το Θεό και δίνουν ώριμο καρπό σ' εκείνους που τα έχουν, τις αρετές δηλαδή, που τον καρπό τους -την αιώνια ζωή-, θα τον δώσουν στην ώρα τους -στο μέλλοντα αιώνα- σ' αυτούς που κόπιασαν φιλότιμα και μόχθησαν όσο δύνονταν. Ο μόχθος βέβαια πάει μπροστά από τις αρετές, ακολουθάει όμως η ατέλειωτη μακαριότητα. Ο Ιωακείμ σ' αυτές συνήθιζε να βόσκη τους λογισμούς του, στο μέσα «χλοερό λιβάδι», ζώντας στη θεωρία του λόγου του Θεού, κι

ευφραινόταν «με το νερό της ανάπαυσης» που είναι η θεία Χάρη, αποτραβώντας τη σκέψη του από τα μάταια και περπατώντας την «σε δρόμους δικαιοσύνης».

Η Άννα πάλι που τ' όνομά της σημαίνει «χάρη», ήταν παρόμοια με τον άντρα της στο χαρακτήρα κι όχι απλά γυναίκα του. Πλούσια προικισμένη με αρετές, μα για κάποιο άγνωστο λόγο έχοντας την αρρώστια της στειρότητας. Αληθινά, ήταν στείρα η Χάρη, δίχως τη δύναμη να καρποφορή στις ψυχές των ανθρώπων, αφού «όλοι πήρανε στραβό δρόμο, όλοι εξαχρειώθηκαν», δε βρισκόταν άνθρωπος «γνωστικός», άνθρωπος «να ζητάη το Θεό». Ύστερα ο αγαθός Θεός βλέποντας με συμπόνια άμετρη των χεριών Του το πλάσμα και θέλοντας να το σώσει, λύνει την ακαρπία της Χάρης, δηλαδή της Άννας, που 'χε δοσμένη τη σκέψη σ' Αυτόν. Γέννησε έτσι μια τέτοια κόρη, που όμοιά της ποτέ δεν είχε γεννηθή μήτε θα ξαναγεννηθή. Το λευτέρωμα από την ακαρπία φανέρωνε ολοκάθαρα πως η στειρότητα του κόσμου σε αγαθά θα λυθή και θα γεννηθή ο κορμός της άφραστης μακαριότητας.

7. Για τούτο η Θεοτόκος γεννιέται από υπόσχεση: Άγγελος δίνει το μήνυμα για τη σύλληψη Αυτής που θα γεννηθή, αφού έπρεπε Εκείνη, που θα γινόταν μητέρα κατά σάρκα του μοναδικού και αληθινά τέλειου Θεού, να μη φανή από κανένα κατώτερη ή δεύτερη και σε τούτο. Ύστερα την αφιερώνουν στον ιερό ναό του Θεού, όπου ζει δείχνοντας φλογερή αφοσίωση και διαγωγή καλύτερη και πιο καθαρή από τους άλλους, μακριά από κάθε σχέση με άντρες και γυναίκες δίχως αρετή. Καθώς όμως έφτανε στο άνθισμα της ηλικίας της και απαγόρευε ο νόμος να μένη μέσα στο ναό, οι ιερείς την παραδίνουν στο μνηστήρα, σα να λέμε το φύλακα της παρθενίας, τον Ιωσήφ, που ως τα γερατειά του κρατούσε παρ' άλλος ανόθευτο το νόμο. Κοντά του ζούσε η νεαρή και πανάμωμη κόρη, δοσμένη στη λάτρα του σπιτιού, μη ξέροντας τι γίνεται στο κατώφλι του.

8. «Όταν όμως έφτασε το πλήρωμα του χρόνου», όπως λέει ο θεϊκός Απόστολος, ο Θεός έστειλε σ' αυτήν, την αληθινή του κόρη, τον άγγελο Γαβριήλ που της είπε: «Χαίρε, Χαριτωμένη, ο Κύριος είναι μαζί σου». Όμορφη η προσφώνηση του αγγέλου στην κόρη που είναι πάνω από τους αγγέλους, γιατί φέρνει χαρά παγκόσμια. «Εκείνη όμως ταράχτηκε με το λόγο τούτο», ασυνήθιστη να μιλάει με άντρες, αφού είχε οριστικά αποφασίσει να φυλάη την παρθενία της. «Αναλογιζόταν τι λογής να 'ναι αυτός ο χαιρετισμός». Κι' ο Αρχάγγελος της είπε: «Μη φοβάσαι, Μαρία, γιατί βρήκες χάρη» η άξια της χάρης. Βρήκες χάρη εσύ, που μόχθησες γεωργώντας το χωράφι της χάρης και θέρισες μεστωμένο στάχυ. Βρήκες άβυσσο χάρης εσύ, που κράτησες γερό το καράβι της διπλής παρθενίας: κράτησες παρθένα την ψυχή όσο και το σώμα, για τούτο κρατήθηκε κι αυτουνού η παρθενία.

«Και θα γεννήσεις», λέει, «γιο και θα τον ονομάσης Ιησού». Ιησούς σημαίνει Σωτήρας. «Αυτός θα σώση το λαό Του από τις ανομίες του». Τι αποκρίνεται σε τούτα ο αληθινός θησαυρός της σοφίας; Δεν ακολουθάει τυφλά το παράδειγμα της πρώτης

μας μητέρας, της Εύας, αλλ' αντίθετα διορθώνει την αστοχιά εκείνης και προβάλλοντας για άμυνα τη φύση απαντάει σχεδόν έτσι στον αγγελικό λόγο: «Πώς θα γίνει τούτο, αφού άντρα δε γνωρίζω;» Αδύνατα πράγματα λες, του λέει, γιατί ο λόγος σου καταργεί τους απαράβατους φυσικούς νόμους που όρισε ο Πλάστης. Δε μ' αρέσει να γίνω μια δεύτερη Εύα και να πατήσω του Θεού το θέλημα. Κι αν όσα λες δεν είναι ενάντια στη βούλησή Του, λύσε μου την απορία εξηγώντας πώς θα συλλάβω. Ο μαντατοφόρος της αλήθειας της απάντησε: «Πνεύμα άγιο θα κατεβεί πάνω σου και θα βρεθείς μέσα στη σκιά της δύναμης του Υψίστου, για τούτο και η άγια ύπαρξη που θα γεννηθή θα ονομαστεί Γιός του Θεού». Αυτό που τώρα γίνεται δεν υποτάσσεται στους φυσικούς νόμους, γιατί ο δημιουργός και κυρίαρχος της φύσης έχει τη δύναμη να τους αλλάζει. Εκείνη, ακούγοντας με ιερή ευλάβεια το Όνομα που πάντα ποθούσε και τιμούσε, και σκιαγμένη μη φανή ανυπάκουη, μίλησε με λόγια υποταγής γεμάτα φόβο και χαρά: «Λοιπόν να, υποτάσσομαι στον Κύριο, εγώ η δούλη Του. Ας γίνη με μένα καθώς λες».

9. «Ω απύθμενος πλούτος και σοφία και γνώση του Θεού», για να μιλήσω κι εγώ με το λόγο του Αποστόλου στην καίρια τούτη στιγμή. «Πόσο ανεξερεύνητες είναι οι βουλές Του κι ανεξιχνίαστοι οι δρόμοι Του». Ω αγαθότητα του Θεού αστόμωτη, ω αβυθομέτρητη αγάπη! Εκείνος που καλεί «το ανύπαρχτο να γίνη υπαρχτό», που «γεμίζει τον ουρανό και τη γη», που 'χει τον ουρανό θρόνο και «τη γη υποπόδιο», κάνει πλατύ κατάλυμα την κοιλιά της δούλης Του κι Εκεί ολοκληρώνει το πιο πρωτόφαντο απ' όλα τα πρωτόφαντα μυστήρια: ενώ είναι Θεός, γίνεται άνθρωπος, γεννιέται υπερφυσικά όταν συμπληρώνεται ο χρόνος της κύησης, ανοίγει τη μήτρα δίχως να χαλάσει της παρθενίας την κλειδαριά και βαστιέται από αγκαλιά γήινη, Αυτός, «το απαύγασμα της δόξας, ο τύπος της υπόστασης του Πατέρα, που ο λόγος Του έχει τη δύναμη να κρατάει τα σύμπαντα».

Ω! θεϊκά, αλήθεια, θαύματα, μυστήρια που ξεπερνάνε τη φύση και το λογικό! Ω παρθενικό καύχημα, που είσαι πάνω από τ' ανθρώπινα! Ποιο είναι, ιερή Μητέρα και Παρθένα, αυτό το μέγα μυστήριο που σε τυλίγει; «Ευλογημένη εσύ ανάμεσα στις γυναίκες κι ευλογημένος ο καρπός της κοιλιάς σου». Είσαι ευτυχισμένη ανάμεσα στις γενιές των ανθρώπων, η μόνη αξιομακάριστη. Να που σε μακαρίζουν όλες οι γενιές, καθώς είπες. Εσένα είδαν οι κόρες της Ιερουσαλήμ, της Εκκλησίας δηλαδή, και σένα καλοτυχίσανε οι βασίλισσες, μ' άλλα λόγια οι ψυχές των δίκαιων, και θα σε υμνούνε στους αιώνες.

Γιατί εσύ είσαι ο βασιλικός θρόνος που κυκλώνουν οι θρόνοι, δηλαδή οι άγγελοι, βλέποντας να κάθεται Εκεί ο Κύριος και Δημιουργός τους.

Συ στάθηκες νοητή Εδέμ ιερώτερη και θεϊκότερη από την παλιά -σε κείνη κατοικούσε Αδάμ «χωματένιος», σε σένα Κύριος «από τον ουρανό».

Η κιβωτός, κρατώντας το σπόρο για ένα δεύτερο κόσμο, εσένα προεικόνισε, γιατί συ γέννησες το Χριστό, τη σωτηρία του κόσμου, που καταπόντισε την αμαρτία και κοίμισε τα κύματά της.

Εσένα προεικόνισε η βάτος, οι θεόγραφτες πλάκες δική σου προχάραξη ήταν, η κιβωτός του νόμου εσένα προμηνούσε, το χρυσό σταμνί και το λυχνάρι και το τραπέζι και το «ραβδί του Ααρών που βλάστησε» ολοφάνερα ήταν δική σου προτύπωση. Από σένα, αλήθεια, η φωτιά της θεότητας, «η απεικόνιση και έκφραση του Πατέρα», τ’ ολόγλυκο κι ουρανόσταλτο μάννα, το ανώνυμο όνομα «που είναι πάνω απ’ όλα τα ονόματα», το ανέσπερο και απρόσιτο φως, «της ζωής το ψωμί» το ουράνιο, ο αγεώργητος καρπός, από σένα σωματικά αναβλάστησε.

Προμήνυμα δικό σου δεν ήταν το καμίνι με τη δροσερή και συνάμα φλογερή φωτιά, εικόνα της θεϊκής φωτιάς που σε κατοίκησε;

Και η σκηνή του Αβραάμ καταφάνερα εσένα προτυπώνει: στο Λόγο του Θεού που κατασκήνωσε στην κοιλιά σου η ανθρώπινη φύση πρόσφερε το ψωμί το ψημένο στη στάχτη, δηλαδή τον πρώτο και καλύτερο καρπό της, βγαλμένο από τα δικά σου αγνά αίματα, που, ας το πούμε έτσι, ψηνόταν από τη θεϊκή φλόγα κι έπαιρνε τη μορφή σωστού ψωμιού, βρίσκοντας την υπόστασή της στο θεϊκό πρόσωπο του Λόγου και γινόταν έτσι αληθινό σώμα ζωντανεμένο από ψυχή λογική και νοερή.

Λίγο και θα ξεχνούσα την κλίμακα του Ιακώβ. Τι τάχα; Δεν είναι για όλους φανερό πως στάθηκε δική σου προεικόνιση και τύπος; Όπως ο Ιακώβ είδε τις άκρες της σκάλας να ενώνουν τον ουρανό με τη γη, άγγελους να την ανεβοκατεβαίνουν και τον αληθινά Δυνατό κι Ανίκητο να παλεύη συμβολικά μαζί του, έτσι κι εσύ μεσίτεψες κι έγινες σκάλα για να κατεβή σ’ εμάς ο Θεός, που πήρε πάνω Του την ασθενική μας φύση, τη σύμπλεξε και την ένωσε με τη δική Του κι έκανε τον άνθρωπο νου ικανό να θεωρεί το Θεό. Εσύ συμπλησίασες τα χωρισμένα. Για τούτο κατεβαίνανε άγγελοι να τον υπηρετήσουν ως Θεό και Κύριο και άνθρωποι, που ζήσανε αγγελικά, αρπάζονται στον ουρανό.

Και τι να πω για τα κηρύγματα των προφητών; Δεν πρέπει να τ’ αποδώσουμε στο πρόσωπό σου, αν θέλουμε να δείξουμε το αληθινό τους νόημα; Γιατί ποιο είναι το ποκάρι του Δαβίδ, όπου του Θεού, που βασιλεύει πάνω σ’ όλα, ο Γιος, δίχως αρχή και βασιλιάς ο ίδιος μαζί με τον Πατέρα Του, κατέβηκε σα δροσιά; Δεν είσαι ολοφάνερα εσύ;

Και ποια είναι η παρθένα, που ο Ησαΐας προείδε και προφήτεψε πως «θα συλλάβει» και θα γεννήσει γιο, που θα είναι «ο Θεός μαζί μας», δηλαδή θα μένει και Θεός μετά την ενανθρώπησή Του;

Ποιο ακόμη είναι το βουνό του Δανιήλ, απ’ όπου κόπηκε το αγκωνάρι, ο Χριστός, δίχως ανθρώπινη αξίνα; Δεν είσαι συ που παρθενικά κυοφόρησες και πάλι έμεινες παρθένα;

Ας έλθη ο γεμάτος πνεύμα Θεού Ιεζεκιήλ, για να μας δείξει την κλειστή πύλη που διάβηκε ο Κύριος, δίχως αυτή ν’ ανοίξη, όπως προφητικά προείπε. Ας μας δείξη την εκπλήρωση των λόγων του. Σίγουρα θα δείξη εσένα, απ’ όπου πέρασε ο Θεός όλης της κτίσης και πήρε σάρκα, χωρίς ν’ ανοίξη της παρθενίας την πύλη -η σφραγίδα της αληθινά μένει αιώνια.

Εσένα λοιπόν κηρύττουν οι προφήτες. Εσένα διακονούν οι άγγελοι, υπηρετούν οι απόστολοι, ο απόστολος που έμεινε παρθένος, ο θεολόγος, εσένα την αειπάρθενη και Θεοτόκο υπηρετεί. Σήμερα, καθώς αποδημούσες για το Γιο σου, σε τιμούσαν οι άγγελοι, οι ψυχές των δίκαιων, των πατριαρχών και των προφητών. Τιμητική φρουρά οι απόστολοι και οι αμέτρητοι θεοφόροι πατέρες: μαζεύονταν με το θεϊκό πρόσταγμα από τα πέρατα της γης, ωσάν μέσα σε νεφέλη, στη θεϊκή και ιερή Ιερουσαλήμ, ψέλνοντας γεμάτοι από το Άγιο Πνεύμα ύμνους ιερούς σε σένα, την πηγή του σώματος του Κυρίου, που είναι η αρχή της ζωής.

10. Ω, πώς η πηγή της ζωής πηγαίνει στη ζωή περνώντας από το θάνατο! Ω, πώς αυτή, που όταν γέννησε στάθηκε πάνω από τους φυσικούς νόμους, υπακούει τώρα στη φυσική τάξη και το αμόλυντο σώμα υποτάσσεται στο θάνατο, γιατί πρέπει ν’ αφήση ό,τι είναι θνητό και να ντυθή την αφθαρσία, αφού και ο Κύριός της δεν αρνήθηκε τη γεύση του θανάτου! Πέθανε σωματικά και με το θάνατό Του καταργεί το θάνατο, στη φθορά χαρίζει την αφθαρσία και κάνει τη νέκρωση πηγή της ανάστασης. Ω, πώς την άγια ψυχή, καθώς εγκαταλείπει το κορμί που δέχτηκε το Θεό, την υποδέχεται με τα ίδια Του τα χέρια ο Δημιουργός του κόσμου τιμώντας νόμιμα εκείνη που, αν και κατά τη φύση ήταν δούλη, την έκανε μητέρα Του, σύμφωνα με το σχέδιο της σωτηρίας μας, μέσα στ’ ανεξιχνίαστα πέλαγα της φιλανθρωπίας Του, ο αληθινά σαρκωμένος, Αυτός που δεν ψευτοενανθρώπησε! Γιατί έβλεπαν, κατά την παράδοση, τ’ αγγελικά τάγματα και περιμένανε τον αποχωρισμό σου από τους ανθρώπους.

Πόσο όμορφη αποδημία, αφού χαρίζει τη συνάντηση με το Θεό! Γιατί, αν και ο Θεός έχει χαρίσει σ’ όλους τους υπάκουους υπηρέτες Του και τους θεοφόρους ανθρώπους το δώρο τούτο -αληθινά το ’χει χαρίσει, το πιστεύουμε-, η διαφορά όμως ανάμεσα στους δούλους του Θεού και τη Μητέρα Του είναι άπειρη. Τι όνομα λοιπόν να δώσουμε σε τούτο το μυστήριο που σε κυκλώνει: θάνατο; Όμως, αν και χωρίζεται σύμφωνα με τη φυσική τάξη η πανίερη και μακάρια ψυχή σου από το τρισευτυχισμένο και άσπιλο σώμα σου, μ’ όλο που το σώμα παραδίνεται στον τάφο, δε μένει στο χώρο του θανάτου ούτε το αφανίζει η φθορά. Όταν γεννούσε, η παρθενία της έμεινε απείραχτη, και τώρα, στην ώρα της μετάστασης, το σώμα της έχει φυλαχτή άφθαρτο και ανεβαίνει σε ομορφότερη και θεϊκότερη ζωή, που δεν την κόβει

ο θάνατος, αλλά κρατάει στους ατελεύτητους αιώνες των αιώνων.

Έτσι κι ο ολόλαμπρος και πολύφωτος ήλιος, όταν για λίγο τον κρύβει ο όγκος της σελήνης, φαίνεται κάπως σα να χάνεται, σα να τον σκεπάζη σκοτεινιά και τη θέση της λάμψης να την παίρνη το σκοτάδι. Κι όμως δε χάνει το φως του, γιατί έχει δική του αστέρευτη πηγή λάμψης ή, σωστότερα, ο ίδιος είναι άσβηστη πηγή φωτός, όπως όρισε ο Θεός που τον έκανε. Όμοια και συ, η ασταμάτητη πηγή του αληθινού φωτός, ο ανεξάντλητος θησαυρός Εκείνου, που είναι η ίδια η ζωή, το πλούσιο ανάβρυσμα της ευλογίας, εσύ, που στάθηκες η αιτία και μας δόθηκαν όλα τ’ αγαθά, κι αν ακόμη σε σκεπάζη σωματικά ο θάνατος, όμως αφειδώλευτα κάνεις να ποταμίσουνε για μας ασταμάτητα και καθαρά νερά απέραντου φωτός, αθάνατης ζωής και αληθινής μακαριότητας ατέλειωτα και διάφανα και ανεξάντλητα ποτάμια, πλημμύρα χάρης, νάματα γιατρειάς, αδιάκοπη ευλογία. Γιατί εσύ άνθισες «ωσάν μηλιά στα δέντρα του δρυμού» και ο καρπός σου «γλύκα στο λαρύγγι» των πιστών. Για τούτο δε θα ονοματίσω θάνατο την ιερή σου κοίμηση, αλλά πιο ταιριαστό είναι μετάσταση ή αποδημία ή ενδημία στους κόλπους του Θεού να την πω. Αποδημώντας από το σώμα πας στη χώρα του Κυρίου.

11. Από τη γη σε πέρασαν στον ουρανό Άγγελοι κι Αρχάγγελοι. Με τ’ ανέβασμά σου φρίξανε τ’ ακάθαρτα αερικά. Καθώς διαβαίνεις κάνεις ευλογημένο τον αέρα, ο αιθέρας ψηλά αγιάζεται. Χαρούμενος ο ουρανός υποδέχεται την ψυχή σου. Σε προϋπαντούνε με ύμνους ιερούς και ολόφωτες λαμπάδες ολόχαρης γιορτής οι αγγελικές δυνάμεις που σχεδόν λένε: «Ποιά είναι τούτη που ανεβαίνει λευκανθισμένη», «που προβαίνει σαν αυγή, ωραία ωσάν φεγγάρι, λαμπερή ωσάν ήλιος;». Πόσο ομόρφηνες και γλύκανες! Εσύ «ωσάν άνθος του αγρού», «ωσάν το κρίνο ανάμεσα στ’ αγκάθια»· «γι’ αυτό σ’ αγαπούν οι κοπέλες»· «τρέχουμε πίσω απ’ τ’ άρωμά σου», «ο βασιλιάς σ’ έφερε στο θάλαμό Του». Εκεί έχεις φρουρά τις Εξουσίες, σ’ εγκωμιάζουν οι Αρχές, οι Θρόνοι σ’ ανυμνούνε, τα Χερουβίμ είναι γεμάτα έκπληχτη χαρά, τα Σεραφίμ δοξάζουν εκείνη που στάθηκε φυσική μητέρα του Κυρίου τους χάρη στο αληθινό έλεος του Θεού για μας. Δεν ήλθες μονάχα, καθώς ο Ηλίας, «ως τον ουρανό», ούτε σ’ ανέβασαν, ωσάν τον Απόστολο Παύλο «ως τον τρίτο ουρανό», παρά έφτασες ίσαμε τον ίδιο το βασιλικό θρόνο του Γιού σου, τον βλέπεις με τα μάτια σου, χαίρεσαι και στέκεις δίπλα Του με πολλή κι ανείπωτη σιγουριά. Άφατο σκίρτημα χαράς για τους Αγγέλους και όλες τις υπερκόσμιες δυνάμεις, δίχως τέλος ευφροσύνη για τους Πατριάρχες, ανεκλάλητη χαρά για τους Δίκαιους, αγαλλίαση ατέλειωτη για τους Προφήτες! Ευλογείς τον κόσμο, αγιάζεις την πλάση όλη! Ανάσα για τους καταπονεμένους, για αυτούς που πενθούνε, παρηγοριά, γιατρειά των αρρώστων, λιμάνι στους θαλασσοδαρμένους, συγχώρεση για τους αμαρτωλούς, των λυπημένων καλοσυνάτη παρηγορήτρα, για όλους τους ικέτες σου, πρόθυμη βοήθεια.

12. Τι θαύμα αληθινά υπερφυσικό! Τι πράγματα γεμάτα θάμπος! Εγκωμιάζουμε και

καλοτυχίζουμε το βδελυρό και από παλιά μισημένο θάνατο! Αυτός, που πρώτα μας έφερνε το πένθος και το συννεφιασμένο βλέμμα, τα δάκρυα και τη σκυθρωπή όψη, να που μας δίνει τώρα τη χαρά, διώχνει τα σύννεφα της θλίψης και είναι ολάκερος ένα πανηγύρι. Για όλους του Θεού τους δούλους, που μακαρίζουμε το θάνατό τους, το τέλος της ζωής δίνει τη βεβαιότητα πως είναι καλόδεχτοι από το Θεό και τούτο κάνει μακαριστή τη θανή τους: τους ολοκληρώνει και τους δείχνει ευτυχισμένους, χαρίζοντάς τους την αναλλοίωτη αρετή, όπως βεβαιώνει ο λόγος: «Μη καλοτυχίζης άνθρωπο πριν πεθάνει». Όμως για σένα δεν μπορούμε να πούμε τέτοιο λόγο: δεν είναι μακαρισμός ο θάνατος για σένα ούτε η μετάσταση ολοκλήρωση ούτε η αποδημία σου χαρίζει τη σιγουριά της σωτηρίας. Για όλα σου τ’ αγαθά που ξεπερνάνε τον ανθρώπινο νου, αρχή, μέση και τέλος, ασφάλεια και αληθινή βεβαίωση στάθηκε η άσπορη σύλληψη, η ενοίκηση του Θεού, η δίχως φθορά γέννησή Του. Για τούτο σωστά είπες πως όχι από την ώρα του θανάτου, αλλ’ από τη στιγμή της σύλληψης θα σε μακαρίζουν όλες οι γενιές. Έτσι δε σ’ έκανε μακάρια ο θάνατος, παρά εσύ, σκορπώντας τη μαυρίλα του και αλλάζοντάς τον σε χαρά, τον έκανες να λάμψει ολάκερος.

Παράδινες λοιπόν το ιερό και αμόλυντο σώμα στον άγιο σου τάφο και οι άγγελοι τρέχανε μπροστά, σε κυκλώνανε, σ’ ακολουθούσαν. Ήταν τίποτε που να μην έκαναν για να υπηρετήσουν τη Μητέρα του Κυρίου τους; Οι Απόστολοι και όλο το πλήρωμα της Εκκλησίας μεγαλόφωνα ψέλνανε θείους ύμνους και σκιρτούσανε χορευτικά, καθώς τους κάτεχε το Άγιο Πνεύμα. «Θα χορτάσουμε με τ’ αγαθά του σπιτιού Σου, άγιος ο ναός Σου, θαυμαστή η δικαιοσύνη Του». Κι άλλον: «Άγιασε ο Ύψιστος το κατάλυμά Του», «βουνό του Θεού, πλούσιο βουνό, βουνό όπου ευδόκησε να κατοικήση ο Θεός». Εσένα, την αληθινή κιβωτό του Κυρίου και Θεού, σήκωσε στους ώμους η σύναξη των Αποστόλων, καθώς κάποτε οι ιερείς την κιβωτό, που ήταν η προτύπωσή σου, σ’ ακούμπησε στον τάφο και σ’ έστελνε μ’ αυτόν, σα να ’ταν κάποιος Ιορδάνης, στην αληθινή γη της επαγγελίας, ναι, την «πάνω Ιερουσαλήμ», τη μητέρα όλων των πιστών, αυτή «που τεχνούργησε και έπλασε ο Θεός». Δεν κατέβηκε η ψυχή σου στον Άδη ούτε «η σάρκα σου αντίκρυσε τη φθορά». Δεν απόμεινε η ψυχή σου ούτε τ’ ανέγγιχτο κι ολότελα απείραχτο σώμα σου στη γη, μα με τη μετάστασή σου κατοικείς τα ουράνια, βασιλικά δώματα, βασίλισσα, Κυρά μας και Δέσποινα, Μητέρα του Θεού, αληθινή Θεοτόκε.

13. Ω, πώς υποδέχτηκε ο ουρανός αυτήν, που στάθηκε πλατύτερη από τους ουρανούς! Πώς δέχτηκε ο τάφος αυτήν, που δέχτηκε το Θεό! Ναι, τη δέχτηκε, ναι, τη χώρεσε, γιατί δεν έγινε πλατύτερη από τον ουρανό με τον σωματικό της όγκο. Γιατί πώς ένα σώμα τρεις πήχες, που όλο και φυραίνει, θα παράβγαινε με τα πλάτια και τα μάκρη τ’ ουρανού; Με τη χάρη όμως ξεπέρασε κάθε ύψος και πλάτος, γιατί το θεϊκό είναι πέρα από κάθε σύγκριση. Ω, τι ιερό και θαυμαστό και σεβάσμιο και αξιοπροσκύνητο μνήμα! Και τώρα το φυλάνε οι Άγγελοι στέκοντας γύρω γεμάτοι σεβασμό και φόβο. Τρέμουνε τα δαιμόνια, με πίστη προστρέχουν εκεί οι άνθρωποι, το τιμούν, το

προσκυνούν, το ασπάζονται με τα μάτια, τα χείλια, την όλο πόθο ψυχή τους κι' αντλούνε άφθονα αγαθά.

Καθώς, όταν αποθέσει κανένας ακριβό μύρο σ' ένα ρούχο ή κάποιο μέρος και μετά το πάρη, απομένει κάποια ευωδιά κι όταν εκείνο λείψη, έτσι και τώρα το άγιο σώμα, το ιερό, το πεντακάθαρο, που ευωδιάζει θεϊκά ολόκληρο, το πλούσιο κεφαλάρι της Χάρης, αφού κατέβηκε στον τάφο κι αρπάχτηκε κατόπιν σε μέρη πιο όμορφα και ψηλά, δεν εγκατάλειψε τον τάφο δίχως δώρο, μα του άφησε κάτι από την άγια του μοσκοβολιά και χάρη κι έκανε το μνήμα βρύση γιατρειάς και κάθε αγαθού για εκείνους, που το πλησιάζουνε με πίστη.

14. Από σένα και μεις σήμερα κρατιόμαστε, ω Κυρά, Κυρά, Κυρά μας, Θεοτόκε ανύμφευτη, μ' αγκιστρωμένες τις ψυχές στην ελπίδα που εσύ μας δίνεις, ωσάν στην πιο γερή και αρράγιστη άγκυρα, παραδίνοντας σε σένα το νου, την ψυχή, το σώμα, όλο μας τον εαυτό, δοξολογώντας σε «με ψαλμούς και ύμνους και ωδές πνευματικές» όσο δυνόμαστε, αφού, όσο αξίζεις είμαστε ανήμποροι. Γιατί αν, όπως μας δίδαξε ο λόγος ο ιερός, η τιμή στους σύνδουλούς μας φανερώνει την αγάπη στον Κύριο όλων μας, πώς να παραλείψουμε να τιμήσουμε σένα, που γέννησες τον Κύριο; Και πώς να μη ποθεί ολόκληρη η καρδιά μας την τιμή τούτη; Πώς να μη την προτιμούμε κι απ' αυτή ακόμη, την απαραίτητη ανάσα, αφού μας δίνει την ζωή; Έτσι θα δείξουμε καλύτερα την αγάπη μας στον Κύριό μας. Γιατί όμως μιλώ για τον Κύριο; Σ' εκείνους, που ευλαβικά σε τιμούνε, φτάνει, αλήθεια, το ακριβότατο δώρο της μνήμης σου, γιατί φέρνει χαρά αναφαίρετη και βαθύτατη. Από ποια αγαλλίαση τάχα, από ποια αγαθά, δεν πλημμυράει όποιος το νου του κάνει μυστικό θάλαμο της πανάγιας μνήμης σου;

Αυτή είναι η ευχαριστήρια προσφορά μας, ο πιο διαλεχτός μας λόγος, ό,τι καλύτερο μπορεί να προσφέρη το φτωχό μας μυαλό, που κινήθηκε λησμονώντας την ανημπόρια του από τον πόθο για σένα. Δέξου όμως με καλοσύνη τον πόθο, αφού ξέρεις πως ξεπερνάει τη μπόρεσή μας. Και συ, Κυρά γεμάτη αγαθότητα, που γέννησες τον αγαθό μας Κύριο, μακάρι να 'χης πάνω μας τα μάτια σου, να μας πηγαίνης όπου θες, να κόψης την ορμή των ντροπιασμένων μας παθών οδηγώντας μας στο ατρικύμιστο λιμάνι, που 'ναι του Θεού το θέλημα, να μας αξιώσεις ν' αντικρύσουμε τη μελλοντική μακαριότητα, τη γλυκειά λάμψη από το πρόσωπο του ίδιου του Θεού Λόγου, που σαρκώθηκε από σένα. Μαζί μ' Αυτόν δόξα, τιμή και μεγαλοπρέπεια στον Πατέρα και το Πανάγιο και ζωοποιό Πνεύμα, τώρα και παντοτινά και στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.

(Άγιος Ιωάννης Δαμασκηνός, Η Θεοτόκος: Τέσσερις Θεομητορικές Ομιλίες, Γ΄ εκδ. "Αποστολική Διακονία", Αθήνα, 2010)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: agiosthomas.gr*)*